

Тиркеме
Кыргыз Республикасы
Улуттук статистика
комитетинин 2025-жылдын
"24" июнь №17 токтомуна

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети

**Кыргыз Республикасынын расмий
статистикасынын сапатын
башкаруу тутумуна тиркеме**

СКУТ\NQAҒтын талаптары жана элементтери

Бишкек 2025

Тиркеме. СКУТ\NQAҒтын талаптары жана элементтери

Бул документ өзүнө Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин (Улутстатком) жана Улуттук статистика тутумунун (УСТ) Сапатты камсыздоонун улуттук тутумунун (СКУТ) жана Сапатты башкаруу тутумунун (СБТ) бир бөлүгү болуп саналган талаптардын жана элементтердин толук тизмесин камтыйт.

Бул элементтер Улуттук статистика комитетинин негизги багыттарын, принциптерин жана талаптарын ишке ашыруу үчүн жетекчиликти жана далилдерди камсыз кылуучу иш-чараларды, методдорду жана инструменттерди аныктайт. Тизмедеги бардык элементтер Улутстатком жана УСТ үчүн колдонулаарын белгилей кетүү керек, ошондуктан алар сакталышы же камсыз кылынышы зарыл.

Тизме тутумдун/мекеменин деңгээлинде жана процесс/продукт деңгээлинде ишке ашырылышы же камсыз кылынышы керек болгон элементтерди камтыйт. Тизменин тартиби, жалпысынан конкреттүү, деңгээлдерди көрсөтөт, бирок милдеттер, адатта, алардын мазмунунан жана алар шилтеме кылган талаптар менен берилген контексттен айкын көрүнүп турат.

СКУТтун бардык элементтеринин өзүн-өзү баалоосу Сапат боюнча жумушчу топ тарабынан жыл сайын тутумлуу жана үзгүлтүксүз жүргүзүлүшү керек. Жыл ичинде болуп өткөн акыркы окуялардын негизинде өнүккөн элементтер “Аткарылууда” же “Аткарылып бүттү” деп белгилениши мүмкүн жана зарыл болгон учурда артыкчылыктарга жана колдо болгон ресурстарга ылайык кийинки иш-чаралар Улутстаткомдун өнүктүрүү планына кошулат. СКУТтун негизинде өзүн-өзү баалоонун акыркы жыйынтыктары бул документте чагылдырылган. Тизмени жыл сайын жаңылоо үчүн Улутстаткомдун Сапат боюнча жумушчу тобу жооптуу.

Элементтер	
Статистика тутумун башкаруу	
1. Улуттук статистика тутумун координациялоо	
1.1 Статистика мыйзамы улуттук статистика тутумуна катышуучуларынын милдеттерин, анын ичинде координациялоону аныктайт. Тутумдун катышуучулары тиешелүү ченемдик укуктук актыда көрсөтүлгөн.	
1	Улутстатком же башка статистика органын координациялоочу ролу статистика жөнүндөгү мыйзамда бекитилген.
2	"Статистика жөнүндө" мыйзамда расмий статистикага карата талаптар жана Улутстаткомдун иш-аракеттеринин чөйрөсү камтылган.
3	УСТнын катышуучулары расмий документте аныкталат.
4	Расмий статистиканы даярдоо, өндүрүү жана жайылтуу жаатындагы Улутстаткомдун катышуучуларынын милдеттери тиешелүү ченемдик укуктук актыларда так аныкталган.
1.2 Жергиликтүү, улуттук жана эл аралык деңгээлдерде улуттук статистика тутумунун ишин координациялоочу органдын жана механизмдердин болушу.	
5	Улуттук статистика тутумунун (УСТ) ишин координациялоо милдети Улутстаткомго же башка органга жүктөлөт.
6	Улуттук статистика тутумунун (УСТ) жана башка статистика органдардын координациялоо (УСТтин ичинде маалыматтар жана статистика алмашууну кошо алганда) жана расмий статистиканын сапатын камсыз кылуу механизмдери бар.
7	Улутстаткомдун (борбордук) координациялоочу органы (демейки шартта УСТнын бир бөлүгү болуп саналат жана, эреже катары, Улуттук статистика кызматынын органы болуп саналат) расмий статистиканы даярдоо, өндүрүү жана жайылтуу боюнча көрсөтмөлөрдү белгилейт, ишке ашырууну көзөмөлдөйт жана кайра карайт.
8	Борбордук координациялоочу орган консультативдик органдар, илимий жана билим берүү мекемелери жана башка аймактык жана эл аралык уюмдар менен өз ара аракеттенүүнү уюштурат жана колдойт.
9	Борбордук координациялоочу орган чыгымдардын натыйжалуулугун жогорулатуу жана респонденттерге жүктү азайтуу максатында маалыматтарды чогултууну координациялайт (атап айтканда, ал үлгү сурамжылоолорду координациялайт).
10	Борбордук координациялоочу орган УСТ бардык жеринде макулдашылган стандарттарды, концепцияларды, классификаторлорду жана методдорду колдонууну көзөмөлдөйт.
11	Борбордук координациялоочу орган УСТ ичинде маалымат алмашууну илгерилетет жана бекемдейт, ошондой эле маалымат алмашуу маселелери боюнча кеңири маалымат экотутумдун катышуучулары менен байланышат.
12	Борбордук координациялоочу орган техникалык билимдерди жана сунушталган статистика тажрыйбаларды алмашуу үчүн шарттарды түзөт жана окутуунун (расмий статистиканы жана Туруктуу өнүгүү максаттарынын индикаторлорун өндүрүү боюнча окутууну кошо алганда) өткөрүлүшүн камсыздайт.
13	Улуттук статистика кызматынын алкагында статистиканын сапатын баалоо жол-жоболору иштелип чыгып жана ишке ашырылууда.
1.3 Улуттук статистика тутумсынан тышкары өндүрүлгөн статистиканы эске алуу жана аларга расмий статус берүү механизминин болушу (зарыл болгон учурда).	
14	Улуттук статистика тутумунун координациялоочу органы Улуттук статистика тутумунан тышкары өндүрүлгөн статистиканы расмий статистика үчүн колдонуу көз карашынан же расмий статистика менен катарлаш баалайт.
15	Зарыл болгон учурда, УСТтен тышкары өндүрүлгөн тиешелүү статистиканын сапатын баалоо (мисалы, Туруктуу өнүгүү максаттарынын индикаторлору) үчүн жоопкерчилик УСТтин (борбордук) координациялоочу органына же ар кандай статистика органдардын мүчөлөрүнөн турган жумушчу топко жүктөлүшү мүмкүн.
16	Улуттук статистика тутумунун (УСТ) ичинде жаңы маалымат булактарын талкуулаган жана аларды колдонууга көмөктөшкөн бөлүм (мисалы, жумушчу топ) бар.
1.4 Расмий статистиканы иштеп чыгуу жана өндүрүү боюнча улуттук пландын же программанын болушу.	
17	Расмий статистиканы даярдоо жана өндүрүү боюнча көп жылдык улуттук пландын болушу, ал статистиканы өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы түрүндө түзүлгөн.
18	Расмий статистиканы даярдоо жана өндүрүү боюнча көп жылдык улуттук план бүтүндөй Улуттук статистика кызматын камтыйт.
19	Көп жылдык улуттук план сапатты камсыздоону камтышы керек.
20	УСТ катышуучуларынын жылдык пландары УСТти толугу менен камтыган көп жылдык планды толуктайт.
21	Көп жылдык улуттук план статистика өндүрүүчүлөр, колдонуучулар жана маалымат берүүчүлөр менен тыгыз консультациялардын негизинде даярдалууда.
22	Расмий статистиканы даярдоо жана өндүрүү боюнча көп жылдык улуттук план Улуттук статистика кызматынын башкаруу органы жана/же жогорку деңгээлдеги мамлекеттик же мыйзам чыгаруу органы тарабынан бекитилет.
23	Улуттук статистика тутумунун (борбордук) координациялоочу органы көп жылдык улуттук планда каралган программалардын жана иш-чаралардын ишке ашырылышын үзгүлтүксүз көзөмөлдөйт.
2. Респонденттер, жеткирүүчүлөр жана маалыматтарды колдонуучулар менен өз ара аракеттенүүнү башкаруу	
2.1: Кызыкдар тараптар аныкталып, алардын кызыкчылыктары, муктаждыктары жана милдеттенмелери макулдашылды.	
24	Статистика органдар өз ара аракеттенген бардык кызыкдар тараптарды так аныкташкан.

Элементтер	
25	Негизги кызыкдар тараптар менен алардын тынчсыздануулары, кызыкчылыктары, муктаждыктары жана милдеттемелери боюнча талкууларды жүргүзүүгө мүмкүндүк берүүчү процесстер ишке киргизилди.
26	Негизги кызыкдар тараптар алардын муктаждыктарын жана көйгөйлөрүн чечүү үчүн көрүлүп жаткан чаралар тууралуу маалымат алып турушат.
2.3: Статистика органдар каржылоо органдары, изилдөө жана билим берүү мекемелери жана эл аралык статистика уюмдар менен өз ара аракеттенүүнү сактап жана үзгүлтүксүз өркүндөтүп турат.	
27	Колдонуучулардын муктаждыктары жана колдонуучулар менен өз ара аракеттенүү ыкмалары статистика органдардын стратегияларында (мисалы, статистика продуктыларды даярдоо стратегиясында жана статистиканы жайылтуу стратегиясында), ошондой эле бүтүндөй Улуттук статистика кызматын камтыган стратегияларда (мисалы, статистиканы иштеп чыгуу стратегиясында) чагылдырылат.
28	Статистиканын негизги колдонуучулары менен кызмат көрсөтүү келишимдерине же башка ушул сыяктуу келишимдерге (статистика агенттик эмнени камсыз кылаарын, статистиканын сапатын, аларды жайылтуу форматын ж.б. көрсөтүү менен) кол коюлган.
29	Статистика агенттиктер басма сөз кызматтарын, ишеним телефондорун жана колдонуучулардын суроо-талаптарына тез арада жооп берилүүчү бирдиктүү электрондук почта дарегин иштетишет.
30	Колдонуучулар статистика органдарга кайрылып, өздөрүнө жаккан байланыш ыкмасы (телефон, электрондук почта же башка кеңири колдонулган байланыш каражаттары) аркылуу маалымат сурай алышат.
31	Колдонуучулар өздөрүнүн пайда болгон муктаждыктарын жана артыкчылыктарын статистика органдарга жеткирүү жана аларга жаңы же бар статистиканы иштеп чыгуу боюнча кеңеш берүү үчүн процесстер жана механизмдер (мисалы, колдонуучу комитеттери) каралган.
32	Статистиканын ар бир багыты үчүн колдонуучу комитеттери каралган.
2.3: Статистика органдар каржылоо органдары, изилдөө жана билим берүү мекемелери жана эл аралык статистика уюмдар менен өз ара аракеттенүүнү сактап жана үзгүлтүксүз өркүндөтүп турат.	
33	Каржылоо органына статистика агенттигин иш пландары жана бюджеттери берилет, ошондуктан эки тарап тең каржылоонун муктаждыктарын жана жеке сапат көрсөткүчтөрүнүн бири-бирине кандай таасир этерин бирдей түшүнүшөт.
34	Статистика органдар жаңы статистиканы түзүү, методологияны өркүндөтүү жана статистиканы колдонууну жайылтуу максатында илимий коомчулук менен өз ара аракеттенүүнү сактап жана өнүктүрүшөт.
35	Статистика органдар эл аралык жана аймактык статистика уюмдар, ошондой эле башка өлкөлөрдүн статистика агенттиктери менен өз ара аракеттенишет.
2.4: Улуттук статистика ведомство жана (тиешелүү болгон учурда) башка статистика агенттиктер расмий статистиканы даярдоо, өндүрүү жана жайылтуу үчүн маалыматтарды чогултууга мыйзамдуу ыйгарым укуктарга же башка расмий уруксаттарга ээ.	
36	Статистика мыйзамдарда Улуттук статистика кызматтын жана (зарыл болсо) башка статистика органдардын сурамжылоолор жана эл каттоолор аркылуу статистика максаттар үчүн маалыматтарды чогултуу укугун кепилдөө үчүн зарыл болгон жоболор камтылган.
37	Мыйзамга ылайык, статистика органдары милдеттүү түрдө статистика сурамжылоолорду же эл каттоолорду жүргүзүү өтүнүчтөрүнө жооп берилбесе, алар зарыл болгон санкцияларды (мисалы, айып пулдарды) колдонушу мүмкүн.
2.5: Улуттук статистика ведомство жана (тиешелүү болгон учурда) башка статистика агенттиктер статистика максаттар үчүн административдик маалыматтарды алууга жана башка мамлекеттик органдарда сакталган мындай маалыматтарга зарыл болгон мүмкүнчүлүккө ээ болууга мыйзамдуу ыйгарым укуктарга же башка расмий уруксаттарга ээ.	
38	Статистика мыйзамдарда Улуттук статистика кызматтын жана (зарыл болсо) башка статистика органдардын административдик маалыматтарды өз убагында алуу же аларга жетүү укугун кепилдөө үчүн зарыл болгон жоболор камтылган.
39	Статистика агенттиктердин административдик маалыматтарды алууга юридикалык ыйгарым укугу жок болгон учурларда, мындай мүмкүнчүлүктү камсыз кылуу үчүн өз ара түшүнүшүү меморандумдары түзүлөт.
40	Статистика органдар административдик маалыматтарга акысыз жетүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушат.
41	Административдик маалыматтардын ээлери менен маалыматтарга жетүү жөнүндө келишимдерге кол коюлуп, аларга жетүү үчүн техникалык шарттар жана бул маалыматтарды башка административдик булактардан алынган маалыматтар менен байланыштыруу мүмкүнчүлүгү белгиленди.
42	Статистика органдар административдик маалыматтар топтомдорун статистика максаттарга ылайыктуураак кылуу үчүн аларды иштеп чыгууга жана түзүүгө катышат; статистика органдар мындай маалыматтар топтомдорун түзүү ишин токтотууга укуктуу.
2.6: Улуттук статистика ведомство жана (тиешелүү болгон учурда) башка статистика агенттиктер жеке компаниялар жана башка өкмөттүк эмес уюмдар тарабынан сакталган маалыматтарга (анын ичинде "чоң маалыматтарга") жетүү жана ал маалыматтарды статистика максаттарда (анын ичинде сыноо жана эксперимент жүргүзүү сыяктуу максаттарда) колдонуу үчүн юридикалык ыйгарым укуктарга же башка расмий уруксаттарга жана тиешелүү келишимдерге ээ.	
43	Статистика мыйзамдарда Улуттук статистика кызматынын жана (зарыл болсо) башка статистика органдардын жеке компаниялардан (мисалы, өлкөнүн резиденттери болгон жеке жана юридикалык жактарга кызмат көрсөткөн ар кандай

Элементтер	
	компаниялардан) жана башка өкмөттүк эмес уюмдардан маалыматтарды өз убагында алуу же маалыматтарга жетүү укугун кепилдөө жана бул маалыматтарды статистика максаттарда колдонуу үчүн зарыл болгон жоболор камтылган.
44	"Статистика жөнүндө" мыйзам зарыл болгон учурда жеке маалыматтарга жетүүнү камсыз кылуу үчүн натыйжалуу санкцияларды (мисалы, кирүү мүмкүнчүлүгүн берүүдөн баш тартуу үчүн айып пулдарды) караштырат.
45	Статистика агенттиктердин жеке компаниялардан жана башка өкмөттүк эмес уюмдардан маалыматтарды алууга мыйзамдуу укугу жок болгон учурларда, мындай мүмкүнчүлүктү камсыз кылуу үчүн өз ара түшүнүшүү меморандумдары түзүлөт.
46	Статистика органдар суралган маалыматтардын колдонулушун жана мазмунун эске алышат.
47	Жеке компаниялар тарабынан сакталган маалыматтарга жетүү жана аларды пайдалануу статистика органдар менен бул маалыматтардын ээлеринин же ээлеринин ортосунда макулдашылган жол-жоболор менен жөнгө салынат.
2.7: Улуттук статистика башкармалык маалымат берүүчүлөр менен байланышта болуп, аларга колдоо жана кеңеш берет.	
48	Улуттук статистика кызматы (УСО) бул булактарды статистика үчүн баалуураак кылуу жана бул булактарды колдонууну кеңейтүү максатында маалымат берүүчүлөр менен үзгүлтүксүз кеңешип турат жана административдик маалымат берүүчүлөр, ошондой эле маалыматтарды сактаган компаниялар, ишканалар жана башка уюмдар менен өз ара аракеттенүүнү жүргүзөт.
49	Административдик маалыматтардын сапаты боюнча отчеттор Улуттук статистика кызматынын жетекчиси жана маалыматтарды башкаруучу менен биргеликте даярдалат; отчеттордо бул маалыматтардын мүнөздөмөлөрү камтылат: алардын тактыгы, толуктугу, өз убагында берилиши, тактыгы ж.б. 2
50	Административдик маалыматтарды башкаруучулар, ишканалар жана башка уюмдар өздөрү берген маалыматтардын сапаты боюнча пикир алышат, бул аларга аны жакшыртууга мүмкүндүк берет.
51	Маалымат берүүчүлөр менен өнөктөштүк келишимдерине кол коюлду.
3. Статистика стандарттарды башкаруу	
3.1: Статистика органдар эл аралык, аймактык жана улуттук статистика стандарттарды иштеп чыгуу жана ишке ашыруу боюнча бири-бири менен кызматташат.	
52	Улуттук статистика кызмат башка статистика органдар, ошондой эле эл аралык жана аймактык статистика уюмдар менен активдүү кызматташат: статистика стандарттарды даярдайт, карайт, жайылтат жана ишке ашырат.
53	Улуттук статистика кызматтын (УСО) эл аралык, аймактык жана улуттук статистика стандарттарды кабыл алууну жана даярдоону жеңилдетүүчү жана координациялоочу, ошондой эле ар кандай статистика программалар/чөйрөлөр үчүн мындай стандарттарды кабыл алууга жана даярдоого жардам берүүчү уюштуруу бөлүмү бар.
54	Бардык тиешелүү статистика кызматкерлер статистика стандарттар менен тааныш жана аларга киргизилген өзгөртүүлөр жөнүндө маалымат алышат.
55	Бардык статистика агенттиктер бардык стандарттык квалификациялардын архивдерин жана тизмелерин сакташат.
56	Статистика стандарттарды сунуштоо, даярдоо жана бекитүү процесстерине статистика өндүрүүчүлөр, маалымат берүүчүлөр жана маалымат колдонуучулар катышат.
57	Жаңы статистика стандарттарды кабыл алуунун кесепеттери бааланып жана документтештирилет; алар колдонуучуларга жеткирилет; жана зарыл болгон учурда конвертациялоо таблицалары берилет.
58	Статистика органдар статистика маалыматты интеграциялоо үчүн негиз түзгөн жалпы концептуалдык алкакты (мисалы, Улуттук эсеп тутумсын) колдонушат.
59	Статистика стандарттар (түшүнүктөр, аныктамалар, классификаторлор ж.б.) үзгүлтүксүз талданып турат.
3.2: Улуттук статистика башкармалыгы бардык маалымат берүүчүлөргө жана расмий статистиканы өндүрүүчүлөргө статистика стандарттарды ишке ашыруу жана сактоо боюнча колдоо жана кеңеш берет.	
60	Улуттук статистика кызмат (УСО) маалымат берүүчүлөр жана расмий статистиканы өндүрүүчүлөр статистика стандарттарды канчалык деңгээлде колдооорун көзөмөлдөйт.
61	Эл аралык, аймактык жана улуттук статистика стандарттарды сактоо боюнча мезгилдүү отчеттор даярдалат.
62	Статистика стандарттар бардык маалымат берүүчүлөр жана расмий статистиканы өндүрүүчүлөр ортосунда бөлүштүрүлөт.
63	Жаңы стандарттарды даярдоо жана ишке ашыруу боюнча пландар жана графиктер алдын ала таратылат.
64	Зарыл болгон учурда, Улуттук статистика кызмат башка статистика өндүрүүчүлөргө жана маалымат берүүчүлөргө эл аралык, аймактык жана улуттук статистика стандарттарды ишке ашырууда көмөк көрсөтөт.
3.3: Эл аралык, аймактык жана улуттук статистика стандарттардан четөөлөр минималдуу деңгээлде сакталат жана бардык негизги тараптарга документтештирилип, түшүндүрүлөт.	
65	Ар кандай стандарттарды колдонууда конвертациялоо жана которуу таблицалары эл аралык, аймактык жана улуттук стандарттар жана классификаторлор үчүн даярдалат жана таратылат.
66	Кабыл алынган стандарттар (түшүнүктөр, аныктамалар, классификаторлор ж.б.) бардык негизги тараптарга түшүндүрүлөт.
67	Негизги тараптар эл аралык, аймактык жана улуттук стандарттарга шайкештик жөнүндө маалымат алышат.
Институционалдык чөйрөнү башкаруу	
4. Кесиптик көз карандысыздыкты камсыз кылуу	

Элементтер

4.1: Статистика агенттиктер башка мамлекеттик органдардын, көзөмөлдөөчү же административдик бөлүмдөрдүн же агенттиктердин (анын ичинде статистика агенттиктин курамына кирген бөлүмдөр жана агенттиктер), жеке сектордун же башка адамдардын же уюмдардын кийлигишүүсүз статистика маалыматтарды даярдоого, өндүрүүгө жана жайылтууга тийиш деп ачык айткан мыйзамдын же башка жобонун болушу.

68 | Улуттук статистика кызматынын (УСБ) жана башка расмий статистика өндүрүүчүлөрдүн (мисалы, ар кандай денгээлдеги министрликтердин, ведомстволордун жана администрациялардын статистика бөлүмдөрүнүн) кесиптик көз карандысыздыгы бул министрликтердин, ведомстволордун жана администрациялардын ишин жөнгө салуучу ченемдик укуктук актылар менен кепилденет.

69 | Эгерде кесиптик көз карандысыздыктын зарылдыгын жарыялаган укуктук актылар жок болсо, анда статистика органдардын статистика продукцияларына ишенимди камсыз кылуунун негизги фактору деп эсептелген кесипкөйлүк салттары жана маданияты, тарыхый прецеденттер же жалпы кабыл алынган нормалар сакталат.

4.2: Улуттук статистика ведомствонун жана башка статистика агенттиктердин (тиешелүү болгон учурда) жетекчилери кесиптик критерийлердин негизинде жана ачык-айкын жол-жоболорго ылайык дайындалат. Кызматтан бошотуу негиздери кесиптик көз карандысыздыкка доо кетире турган себептерди камтыбашы керек. Статистика ведомстволордун жетекчилери жогорку кесиптик квалификацияга ээ болушу керек.

70 | Улуттук мыйзамдарда Улутстаткомнын жетекчисин дайындоо жана бошотуу жол-жобосунун так жана кеңири сүрөттөлүшү каралган.

71 | Статистика органдардын жетекчилерин дайындоону, алардын кызматтык милдеттерин бөлүштүрүүнү жана кызматтан бошотууну жөнгө салуучу эрежелер мындай чечимдерди жетекчилердин кесиптик компетенттүүлүгүнө негиздеп кабыл алууну талап кылат; бул эрежелер ачык-айкын жана саясий көз караштарды эске албайт.

72 | Статистика агенттиктин жетекчиси жогорку квалификациялуу адис гана боло ала тургандыгын камсыз кылган жол-жоболордун болушу.

73 | Мамлекеттик кызматтардын иерархиясында УСБнын жетекчисинин кызматы мамлекеттик органдардын саясий жана административдик жетекчилигине жетүүнү камсыз кылуу үчүн жетиштүү жогору.

74 | Башка статистика органдардын статистика бөлүмдөрүнүн жетекчилери зарыл квалификацияга, билимге жана потенциалга ээ.

75 | Расмий статистиканы чыгаруучу мамлекеттик органдардын Улуттук статистика кызматынын жетекчисин жана статистика бөлүмдөрүнүн жетекчилерин кызматтан алуунун негиздери жана тартиби мамлекеттик жоболордо жана ведомстволук ички жоболордо белгиленет. Мындай негиздер кесиптик же илимий көз карандысыздыкка таасир этиши мүмкүн болгон себептерди камтыбашы мүмкүн.

4.3: Улуттук статистика ведомствонун жана (тиешелүү болгон учурда) башка статистика агенттиктердин жетекчилери статистика методдорго, стандарттарга жана жол-жоболорго, ошондой эле статистиканын мазмунуна жана аларды жарыялоо убактысына байланыштуу чечимдерди өз алдынча кабыл алышат.

76 | Расмий статистиканы чыгаруучу мамлекеттик органдардын Улуттук статистика кызматынын жетекчиси жана статистика бөлүмдөрүнүн жетекчилери чечимдерди өз алдынча, кесиптик ой-пикирлерге гана таянып кабыл алышат – алар расмий статистиканы даярдоо, өндүрүү жана жайылтуу үчүн статистика ыкмаларды, стандарттарды жана жол-жоболорду өз алдынча тандашат.

77 | Улуттук статистика органынын жогорку административдик органдарга, ошондой эле министрликтерге, ведомстволорго жана администрацияларга отчет бериши Улуттук статистика органынын көз карандысыздыгына таасир этпейт.

5. Калыстыкты жана объективдүүлүктү камсыз кылуу

5.1: Статистика агенттиктер кесиптик стандарттарга жана бардык колдонуучуларга бирдей мамиле кылуу принцибине ылайык расмий статистиканы даярдоого, өндүрүүгө жана жайылтууга милдеттүү экенин белгилеген мыйзамдын же жобонун (коомчулукка жеткиликтүү) болушу.

78 | Кандайдыр бир мыйзамдардын же эрежелердин болушуна же жоктугуна карабастан, статистика органдар тарабынан түзүлгөн статистиканын калыстыгы жана объективдүүлүгү кесиптик маданияттын жана салттардын аркасында камсыздалат.

79 | Расмий статистиканын калыстыгы жана объективдүүлүгү бейтарап байкоочулар жана коомчулук тарабынан таанылат (жана талашылбайт) (мисалы, сүрөттү баалоо ыкмалары менен өлчөнөт).

5.2: Статистика орган статистика ишмердүүлүктү жөнгө салуучу жана анын сакталышын көзөмөлдөгөн декларацияны же жүрүм-турум кодексин же этикалык кодексти бекиткен.

80 | Калыстыкты жана объективдүүлүктү камсыз кылган этикалык көрсөтмөгө же жүрүм-турум кодексине ээ болуу.

81 | Бул колдонмо коомчулук үчүн жеткиликтүү.

82 | Көрсөтмөлөрдүн талаптарына шайкештиги текшерилип жатат.

5.3: Маалымат булактары жана методологиялары объективдүү түрдө тандалып алынат.

83 | Маалыматтарды даярдоо, өндүрүү жана жайылтуу булактары, концепциялары, ыкмалары жана жол-жоболору статистиканын максаттарына, улуттук жана эл аралык тажрыйбаларга жана мыкты тажрыйбаларга негизделип тандалып алынат.

5.4: Жарыяланган статистика жана саясий/программалык билдирүүлөр так айырмаланган.

84 | Статистика жана басма сөз билдирүүлөрү объективдүү - алар жеткиликтүү маалыматка гана негизделген жана саясий маселелер боюнча эч кандай пикир билдирбейт.

Элементтер	
85	Статистика агенттиктин продукциялары үчүн таанымал логотипти, дизайнды же форматты камтыган тиешелүү ички жана тышкы коммуникация стратегияларына ээ болуу, бул продукциялардын эч кандай саясий түзүмгө байланышы жок экенин дароо айкын кылат.
5.5: Статистика маалыматтарды жарыялоо даталары жана убактысы алдын ала жарыяланат.	
86	Кийинки 12 айга карата статистика маалыматтарды жарыялоонун жалпыга жеткиликтүү графигинин болушу.
87	Статистика белгиленген күнү жана убактысында жарыяланат.
88	Графикке киргизилген өзгөртүүлөр алдын ала жарыяланат, анда өзгөртүүлөрдүн себептери көрсөтүлөт.
89	Расмий жарыяланган күнгө чейин статистика маалыматтарды таратуу минималдуу деңгээлде сакталат ("атайын адамдардын тобунун арасында алдын ала таратуу"), мунун орчундуу себептери бар жана ал катуу көзөмөлдөнүп, документ-тештирилет.
5.6: Аныкталган каталар мүмкүн болушунча тезирээк ондолот жана колдонуучуларга бул каталар жарыяланган статистикага кандай таасир эткени жөнүндө маалымат берилет.	
90	Ката табылса, жарыяланган маалыматтарды оңдоо саясаты. Каталарды оңдоо саясаты жалпыга жеткиликтүү.
5.7: Статистика органдар статистика көйгөйлөр, туура эмес чечмелөөлөр же расмий статистиканы туура эмес пайдалануу боюнча коомчулукка түшүндүрмө беришет.	
91	Статистика агенттиктерден статистика каталар, сын-пикирлер, туура эмес чечмелөөлөр жана маалыматтарды колдонуу боюнча ачык комментарий берүүнү талап кылган расмий саясаттын же калыптанган салттын болушу.
92	Статистика органдар ЖККлардын терс билдирүүлөрүнө жооп кайтарышат жана өз позицияларынын адилеттүү түрдө берилишин камсыздашат.
6. Ачык-айкындуулукту камсыз кылуу	
6.1: Расмий статистиканы түзүү жана жайылтуу шарттары коомчулукка жеткиликтүү.	
93	Сурамжылоо жүргүзүүнүн укуктук негизин жана чогултулган маалыматтардын купуялуулугун камсыз кылган жоболорду респонденттерге түшүнүүгө жардам берүүчү стандарттуу жол-жобонун болушу.
94	Расмий статистиканы даярдоо, өндүрүү жана жайылтуу үчүн колдонулган маалымат булактары, статистика түшүнүктөр жана методдор жөнүндө маалымат жалпыга жеткиликтүү.
95	Статистика стандарттар боюнча маалымат жалпыга жеткиликтүү.
96	Методологиядагы, маалымат булактарындагы же статистика технологиялардагы негизги өзгөрүүлөр алдын ала жарыяланат.
97	Статистика маалыматтарды жайылтуу саясаты жалпыга жеткиликтүү.
98	Коомчулук статистика жыйынтыктарды адамдардын атайын тобунун арасында алдын ала жайылтуу учурлары жөнүндө кабардар болуп турат.
6.2: Статистика агенттиктердин ишин башкаруу жана багыттоо шарттары коомчулукка ачык.	
99	Статистика органдардын жетекчилерин дайындоо жана бошотуу, ошондой эле кызматкерлерди жалдоо жана бошотуу жол-жоболору жалпыга жеткиликтүү.
100	Статистика органдардын отчет берүү жана жогорку администрациялык органдар менен өз ара аракеттенүү тартиби аныкталат, ишке ашырылат жана коомчулукка белгилүү болот.
101	Статистика органдардын иш программалары жана мезгилдүү отчеттору үзгүлтүксүз коомчулукка жеткиликтүү болуп турат.
7. Статистика маалыматтын негизги булактарынын купуялуулугун жана маалыматтардын коопсуздугун камсыз кылуу	
7.1: Статистика маалыматтардын баштапкы булагынын купуялуулугу мыйзам менен кепилденет.	
102	Респонденттерден жана маалымат берүүчүлөрдөн алынган маалыматты башкарууну жөнгө салуучу, статистика маалыматтардын баштапкы булагынын купуялуулугун жана маалыматтын коопсуздугун камсыз кылган мыйзамдын же башка укуктук актынын болушу.
7.2: Статистика маалыматтардын баштапкы булагынын купуялуулугун камсыз кылуу үчүн стандарттар, көрсөтмөлөр, тажрыйбалар жана жол-жоболордун болушу.	
103	Статистика өндүрүш процессинде баштапкы статистика маалыматтын купуялуулугун кантип камсыз кылуу боюнча статистика кызматтын бардык кызматкерлерине көрсөтмөлөр жана нускамалар берилет.
104	Бардык кызматкерлерге баштапкы статистика маалымат булактарынын купуялуулугун сактоо принциптери жана берилген маалыматты коргоонун эң мыкты тажрыйбалары боюнча үзгүлтүксүз окутуулар өткөрүлүп турат.
105	Статистика маалыматтардын баштапкы булагынын купуялуулугун камсыз кылуу ыкмаларын иштеп чыгуу жана ишке ашыруу боюнча уюштуруу түзүмү жана механизмдери азыркы талаптарга жооп берет.
106	Кызматкерлер жумушка алууда маалыматтарды ачыкка чыгарбоо жөнүндө келишимге кол коюшат, ал алар статистика агенттиктен кеткенден кийин да күчүндө болот.
7.3: Изилдөө же статистика максаттар үчүн микромаалыматтарга кирген колдонуучулардын маалыматтардын коопсуздугун камсыз кылуу үчүн катуу протоколдор колдонулат.	
107	Статистика жөнүндө мыйзамда же башка ченемдик укуктук актыда изилдөөчүлөрдүн илимий максаттарда купуя маалыматтарга жетүүсүн камсыз кылуунун шарттары так белгиленген.

Элементтер	
108	Купуялуулук эрежелери, ачыктоону көзөмөлдөө жана микромаалыматтарга жетүү жол-жоболору статистика өндүрүш процессинде колдонулат.
109	Статистика органдар маалыматтардын купуялуулугу бузулушу мүмкүн болгон ар кандай жагдайларды аныктоо (мисалы, файлдарды байланыштыруу учурунда) жана аларды чечүү үчүн тез арада чараларды көрүү үчүн микромаалыматтар топтомдорун колдонууну көзөмөлдөйт.
7.4: Статистика маалыматтардын баштапкы булагынын купуялуулугун атайылап бузгандыгы үчүн жаза каралган.	
110	Статистика маалыматтардын баштапкы булагынын купуялуулугун бузгандыгы үчүн административдик, жазалоочу же тартиптик жазаларды караган ченемдик укуктук актылардын болушу.
111	Статистика маалыматтардын баштапкы булактарынын купуялуулугун бузгандыгы үчүн жаза чараларын белгилеген жоболор жөнүндө маалымат кызматкерлердин арасында таратылат жана жалпыга жеткиликтүү болот.
7.5: Маалыматтардын коопсуздугу жана бүтүндүгү, ошондой эле аларды берүү процесси тиешелүү ыкмалар жана саясаттар менен кепилденет.	
112	IT коопсуздук саясаты ишке ашырылат жана кызматкерлерге белгилүү.
113	Маалыматтардын жана маалымат базаларынын коопсуздугун камсыз кылуу үчүн IT саясаты жана зарыл болгон физикалык чаралар жана процесстер (мыкты тажрыйбаларга жана эл аралык стандарттарга ылайык) сакталат.
114	Маалыматтарды коргоо тутумсыз үзгүлтүксүз текшерилип турат.
115	Маалыматтарды сактоо жана берүү каналдарына кирүү көзөмөлдөнөт.
116	Маалыматтарды өткөрүп берүү учурунда купуялуулуктун бузулушуна байланыштуу тобокелдиктер бааланып, бул тобокелдиктерди жок кылуу же минималдаштыруу үчүн зарыл болгон жол-жоболор колдонулат.
7.6: Жеке респонденттердин инсандыгы ачыкка чыгып калуу коркунучу бааланып жана башкарылат	
117	Жеке респонденттердин инсандыгын ачыкка чыгаруунун алгылыктуу тобокелдик деңгээли менен маалыматтардын колдонулушунун ортосундагы тең салмактуулук табылышы керек.
118	Жеке маалыматтардын ачыкка чыгуу коркунучун баалоо жана жеке респонденттердин инсандыгы жалпыга жеткиликтүү маалыматтардын же микромаалыматтардын негизинде аныкталуучу жол-жоболор бар; бул тобокелдикти минималдаштыруу үчүн маалыматтарды жайылтуу саясатына шайкеш келген жол-жоболор бар.
119	Идентификациялоо коркунучун азайтуу үчүн колдонулган бардык жол-жоболор тиешелүү статистика маалыматтар топтому менен байланышкан метадайындардын бир бөлүгү катары тийиштүү түрдө документтештирилет жана таратылат.
120	Колдонуучуларга идентификациялоо коркунучун азайтуу үчүн жол-жоболор киргизилгени жана бул жол-жоболор айрым маалыматтардын жоголушуна алып келиши мүмкүн экени эскертилет.
8. Сапатка көңүл бурууну камсыз кылуу	
8.1: Статистика агенттиктин сапат саясаты же сапатты сактоого милдеттенме жөнүндө билдирүүсү бар, ал коомчулукка жеткиликтүү.	
121	Статистика агенттиктин статистика сапатты камсыздоого милдеттенмеси жөнүндөгү саясаты, декларациясы же билдирүүсү жалпыга жеткиликтүү; анда статистика агенттиктин бардык кызматкерлери сапатты камсыз кылууга милдеттенери так айтылат жана жеке сапат көрсөткүчтөрүнүн бири-бири менен кандайча өз ара аракеттенери, ошону менен жалпы статистика программага кандай таасир этери жөнүндө маалымат камтылган.
122	Статистика органдын тышкы колдонуучулар үчүн жеткиликтүү болгон сапатты камсыздоо боюнча колдонмосу бар (жок дегенде анын кыскача версиясы).
8.2: Статистика органдар үзгүлтүксүз өркүндөтүү маданиятын жайылтышат.	
123	Методология жана процесстер үзгүлтүксүз документтештирилет.
124	Статистика иш-чараларды жүргүзүүнүн натыйжалуу ыкмалары статистика органдардын ичинде жана алардын ортосунда алмашылат.
125	Сапатка байланыштуу талап кылынган документтерди үзгүлтүксүз жаңыртып турууну камсыз кылуу үчүн жол-жоболордун болушу.
126	Каталар болбошу, мониторинг жүргүзүү жана баалоо, ошондой эле статистика өндүрүш процессин көзөмөлдөө үчүн жумушчу стандарттарды, расмий эрежелерди (мисалы, мыйзамдар жана ички эрежелер) жана сапатты көзөмөлдөө чараларын сүрөттөгөн сапатты камсыздоо планына же башка ушул сыяктуу документке ээ болуу.
127	Сапатты камсыздоо жол-жоболоруна жана чараларына байланыштуу документтерди жаңыртууда ырааттуулукту камсыз кылуу үчүн жумуш пландары, графиктер жана стандарттуу формалар же шаблондор колдонулат.
128	Статистика органдар БУУнун NQAFын үзгүлтүксүз сапатты баалоо (өзүн-өзү баалоо жана башка баалоо түрлөрү) үчүн негиз катары колдонушат.
129	Статистика органдар БУУнун NQAFтарын колдонушат, алар глобалдык же аймактык деңгээлде кабыл алынган сапатты камсыздоо тутумларынын бирине негизделген.
130	БУУнун NQAF стандартынан тышкары, жалпы сапатты камсыздоо тутумлары же принциптери (мисалы, жалпы сапатты башкаруу жана ISO 9000) колдонулат.
131	Эл аралык жана аймактык статистика органдардын (мисалы, Европа статистика тутумсы) программалары изилденип, зарыл болгон учурда алардын аткарылышы камсыздалат.

Элементтер	
8.3: Статистика агенттиктин сапатты башкаруу же сапатты башкарууну координациялоо үчүн жооптуу жана бул тапшырманы аткаруу үчүн колдоо алган атайын бөлүмү бар.	
132	Сапатты камсыздоо боюнча жоопкерчилик менеджерге, комитетке, сапатты камсыздоо бөлүмүнө же насаатчылардын же консультанттардын тобуна жүктөлөт.
133	Статистика органдын ичинде сапатты камсыздоо боюнча жумушчу топ түзүлүп, ал үзгүлтүксүз жыйындарды өткөрүп турат.
134	Сапат маселелери жетекчилик менен үзгүлтүксүз талкууланат (мисалы, жылдык сапатты кароо боюнча жыйындарда).
8.4: Улуттук статистика тутумсынын кызматкерлери сапатты башкаруу боюнча окутуудан өтүшөт.	
135	Кызматкерлерди статистика агенттиктин сапатты камсыздоо саясаты (анын ичинде БУУнун Улуттук сапат стандартын колдонуу) жөнүндө маалымдоо жана аларга сапатты кантип камсыз кылуу керектигин түшүнүүгө жардам берүү үчүн кызматкерлерди окутуу жана өнүктүрүү программалары каралган.
136	Статистика агенттик сапатты камсыз кылууга умтулаарын кызматкерлерге баса белгилөө үчүн кызматкерлер арасында маалымдуулукту жогорулатуу өнөктүктөрү өткөрүлөт.
8.5: Сапатты башкаруу боюнча көрсөтмөлөр иштелип чыкты жана коомчулукка жеткиликтүү.	
137	Сапатты башкаруу тутумларын ишке ашыруу боюнча көрсөтмөлөр даярдалып, чыгарылды, алар: • Колдонулган принциптерди жана сапатты камсыз кылуу тутумларын сүрөттөө; • Статистиканы өндүрүүнүн бүтүндөй процессин сүрөттөө жана өндүрүштүн ар бир этабы менен байланышкан документтерди көрсөтүү; • Статистика өндүрүштүн ар бир этабында сапатты көзөмөлдөө ыкмаларын сүрөттөө; • Өндүрүштүн негизги этаптарынын сапатын (сапат көрсөткүчтөрүн) баалоо үчүн индикаторлорду аныктоо (баштапкы маалыматтар үчүн индикаторлорду кошо алганда).
138	Сунушталган сапатты камсыздоо практикасы боюнча көрсөтмөлөр, методологиялар жана маалымдама китептер коомчулукка жеткиликтүү болуп жарыяланат.
139	Маалыматтарды чогултуу процессинин (административдик жана башка маалымат булактарын колдонууну кошо алганда) жана маалыматтарды редакциялоонун сапатын камсыз кылуу үчүн механизмдер ишке ашырылды.
8.6: Статистика маалыматтардын сапаты үзгүлтүксүз өлчөнүп, көзөмөлдөнүп жана отчет берилип турат, ошондой эле ушул көрсөткүчтөрдүн негизинде статистика продуктыларды жана процесстерди жакшыртуу боюнча чаралар көрүлөт.	
140	Сапат боюнча отчеттор (өндүрүүчүнүн да, колдонуучунун да көз карашын чагылдырган) үзгүлтүксүз даярдалып, жарыяланып жана (зарыл болсо) жаңыртылып турат.
141	Сапат индикаторлору аныкталып, өлчөнүп, көзөмөлдөнүп турат, ошондо зарыл болгон чараларды көрүү мүмкүн болот. Сапат индикаторлорунун мисалдарына төмөнкүлөр кирет: • ЖМКда айтылгандардын саны, веб-сайтты көрүүлөрдүн саны жана колдонуучулардын канааттануусу боюнча сурамжылоонун жыйынтыктары (колдонулушу); • Стандарттардан жана башка тактык көрсөткүчтөрүнөн четтөөлөр жана жооп берүү көрсөткүчтөрү (тактык); • Түзөтүүлөрдүн саны жана көлөмү (ишенимдүүлүк); • Маалымат мезгилинин аякташы менен статистиканын жайылтылышына чейинки убакыт (өз убагындагылык). • Белгиленген мөөнөттө жарыяланган статистиканын үлүшү (өз убагындагылык). • Респонденттердин жүгү.
8.7: Статистика продуктылар жана процесстер мезгил-мезгили менен каралып турат.	
142	Ички көрсөтмөлөргө жана эл аралык стандарттарга шайкештигин аныктоого жардам берүү үчүн негизги продукциялардын жана процесстердин мезгил-мезгили менен сапатынын аудиттери жүргүзүлөт.
143	Сапатты баалоо топтору уюштурулган (ички жана тышкы эксперттердин катышуусу менен).
144	Сапатты баалоону жүргүзгөн ички адистер текшерүү ыкмалары жана куралдары боюнча окутулган.
145	Текшерүүнүн жыйынтыктарынын негизинде сапатты жакшыртуу чаралары иштелип чыгат жана аларды ишке ашыруу графиги түзүлөт.
146	Сапатты баалоонун жыйынтыктары жогорку жетекчиликке билдирилет, бул жетекчиликке аны жакшыртуу боюнча чараларды көзөмөлдөөгө мүмкүндүк берет.
147	Мыкты тажрыйбаларды аныктоо максатында, башка статистика органдар тарабынан колдонулган негизги статистика өндүрүш процесстеринин салыштырмалуу талдоосу жүргүзүлөт.
148	GSBPMге ылайык, статистика өндүрүштүн ар кандай этаптарында сапатты көзөмөлдөө жана башкаруу жол-жоболору ишке ашырылган.
149	Ар кандай сапат көрсөткүчтөрүнүн бири-бирине тийгизген таасири тутумлуу түрдө талданат (мисалы, тактык, өз убагындагылык жана нарктын ортосундагы байланыш).
150	Тышкы эксперттер (анын ичинде эл аралык уюмдардын өкүлдөрү) сапатты баалоо боюнча ар кандай типтеги иштерди жүргүзүшөт: негизги статистика багыттарды баалоо (мисалы, ЭВФтин стандарттарга жана кодекстерге шайкештиги боюнча отчеттору), эксперттик баалоо, тышкы аудит жана мезгилдүү эксперттик баалоо (статистика жарыяланган сайын).
8.8: Маанилүү статистика продуктылардын жана процесстердин сапатындагы көйгөйлөрдү чечүүнү камсыз кылуу үчүн тобокелдиктерди талдоо жүргүзүлөт.	
151	Эгерде тобокелдиктерди башкаруу жана сапатты башкаруу боюнча жоопкерчилик ар кандай адистерге же бөлүмдөргө жүктөлсө, бул иш-чаралар жакшы координацияланат (мисалы, институционалдык механизмдер жана үзгүлтүксүз жолугушуулар аркылуу).

Элементтер	
152	NQAFтын негизги сунуштары жана принциптери менен байланышкан тобокелдиктер (мисалы, көз карандысыздыктын жоктугу, купуялуулуктун бузулушу) талданат жана зарыл болгон учурда, шайкештикти жакшыртуу боюнча чаралар көрүлөт.
153	Статистика өндүрүштүн ар кандай этаптары менен байланышкан тобокелдиктерди талдоо GSBPMге ылайык жүргүзүлөт.
154	Маанилүү статистика продуктулардын (демографиялык статистика жана калкты каттоо, улуттук эсептер, керектөө бааларынын индекстери) сапатына байланыштуу тобокелдиктерди талдоо жүргүзүлөт (мисалы, тактыкка (каталардын болушу), өз убагындагылыкка, салыштырууга байланыштуу тобокелдиктер).
9. Керектүү ресурстарды камсыз кылуу	
9.1: Статистика иштерди жүргүзүү жана аны андан ары өнүктүрүү үчүн жетиштүү финансылык, адамдык жана технологиялык ресурстар бар.	
155	Ресурстарды мобилизациялоо стратегиясынын болушу (мисалы, статистиканы өнүктүрүү боюнча улуттук стратегия).
156	Колдо болгон ресурстарды эске алганда, жылдык иш планы ишке ашырууга болот.
157	Статистика өндүрүштүн ар бир этабынын чыгымдары өлчөнөт (персоналдын чыгымдары жана башка чыгымдар).
9.2: Колдо болгон ресурстарды оптималдуу пайдаланууну камсыз кылуу үчүн пландаштыруу жана башкаруу принциптери колдонулат.	
158	Маалыматтык технологиялар натыйжалуулукту жогорулатуу үчүн колдонулат.
159	Иштин натыйжалуулугун жогорулатуу жана чыгымдарды азайтуу үчүн статистика өндүрүш процесстери стандартташтырылган, интеграцияланган жана автоматташтырылган.
9.3: Статистика органдардын өз ресурстарын пайдалануусун аудиттен өткөрүү.	
160	Адам жана каржы ресурстарын пайдалануу көрсөткүчтөрүнүн борборлоштурулган мониторинги ишке ашырылды, анын жыйынтыктары жетекчиликке үзгүлтүксүз билдирилип турат.
161	Жыл сайын адам ресурстарын баалоо белгиленген көрсөтмөлөрдү жана жол-жоболорду колдонуу менен жүргүзүлөт. Бул баалоо кызматкерлерди жайгаштырууну жана алардын ишинин натыйжалуулугун, ошондой эле алардын өнүгүү муктаждыктарын камтыйт.
162	Кызматкерлердин пикирин сурамжылоо/канааттануу изилдөөлөрү үзгүлтүксүз жүргүзүлөт.
Статистика процесстерди башкаруу	
10. Натыйжалуу методологияны камсыз кылуу	
10.1: Статистика агенттиктер тарабынан колдонулган методологиялар эл аралык стандарттарга, көрсөтмөлөргө жана жакшы тажрыйбаларга шайкеш келет, үзгүлтүксүз каралып турат жана зарыл болгон учурда жаңыртылып турат.	
163	Натыйжалуу статистика методдорду иштеп чыгуу жана колдонуу үчүн уюштуруу түзүмү муктаждыктарды канааттандыруу үчүн жетиштүү.
164	Статистика агенттиктин жетекчилигине статистика өндүрүш процессинде натыйжалуу методологиялык ыкмалар кабыл алынып жана колдонулуп жатканына ишенүү үчүн методдорду баалоо жана отчетторду тапшыруу тартиби каралган.
165	Сурамжылоо методологиялары жана административдик маалыматтарды жана башка маалымат булактарын колдонуу мезгил-мезгили менен бааланып турат.
166	Тандоо планын иштеп чыгууда натыйжалуу методология колдонулат.
167	Эгерде суроо-талапка жооп алынбаса, андан аркы аракеттер үчүн зарыл болгон жол-жобо пландаштырылат жана ишке ашырылат.
168	Статистика түзөтүү жол-жоболору жана маалыматтарды киргизүү ыкмалары натыйжалуу методологияга негизделген.
169	Статистика моделдөө статистиканы түзүүдө колдонулганда (мисалы, сезондук өзгөрүүлөрдү жөнгө салуу үчүн), моделди иштеп чыгууда жасалган божомолдордун негиздүүлүгү кылдат текшерилет жана алардын акыркы эсептөөлөргө тийгизген таасири бааланат.
170	Статистика органдар тышкы өнөктөштөр тарабынан маалыматтарды чогултуу жана статистиканы түзүү үчүн колдонулган ыкмаларды карап чыгышат.
10.2: Статистика органдар квалификациялуу кызматкерлерди жумушка алышат жана алардын методологиялык көндүмдөрүн өнүктүрүү боюнча программаларды үзгүлтүксүз ишке ашырышат.	
171	Статистика кызматкерлерди жалдоо алардын билимине, квалификациясына жана тажрыйбасына жараша жүргүзүлөт.
172	Ар бир кызмат ордунун өзүнүн квалификациялык талаптары бар.
173	Кызматкерлердин методологиялык билимин алуусун жана үзгүлтүксүз өркүндөтүп турушун камсыз кылуу үчүн окутуу жана өнүктүрүү программалары иштелип чыккан.
174	Кызматкерлер жаңы маалымат булактарын жана куралдарын колдоно билүү жана бир кызматтан экинчи кызматка оңой өтүү үчүн өз көндүмдөрүн үзгүлтүксүз өркүндөтүп турушат.
175	Кызматкерлер тиешелүү тренингдерге жана/же улуттук жана эл аралык конференцияларга катышууга чакырылат.
10.3: Статистика органдар маалымат булактарын алардын тактыгын, ишенимдүүлүгүн, өз убагында берилишин, баасын, жооп берүү жүгүн жана башка тиешелүү факторлорду эске алуу менен тандашат.	

Элементтер	
176	Альтернативдүү маалымат булактарын, анын ичинде учурдагы сурамжылоолорду жана эл каттоолорду, административдик маалыматтарды, чоң маалыматтарды жана башка маалымат булактарын колдонуу үзгүлтүксүз бааланып турат.
177	Административдик маалыматтарды же башка маалымат булактарын колдонууда сапатты баалоо керек. Идеалында, административдик маалыматтарды колдонууда төмөнкүлөр камсыз кылынышы керек: • Максаттуу маалыматтар топтому статистика продукт үчүн коюлган талаптарга жооп берет. • Тиешелүү классификациялар колдонулат. • Тиешелүү түшүнүктөр колдонулат. • Жазуулар толук жана актуалдуу. • Толук географиялык камтуу бар жана өлчөө бирдиктери туура аныкталган.
178	Башка маалымат булактарын (мисалы, чоң маалыматтар) колдонууда, мисалы, статистика популяцияга, мындай маалыматтардын ишенимдүүлүгүнө жана өзгөрмөлүүлүгүнө байланыштуу белгилүү бир методологиялык кыйынчылыктарды эске алуу керек.
10.4: Сурамжылоо реестрлери жана түзүмдөрү үзгүлтүксүз бааланып жана жаңыртылып турат.	
179	Сурамжылоонун калкын жаңыртуу үчүн тутумлуу мамиле колдонулат, бул максаттуу калкты туура камтууга мүмкүндүк берет.
180	Бардык түрдөгү сурамжылоолор үчүн тиешелүү калктын алкактары үзгүлтүксүз жаңыртылып турат.
181	Сурамжылоолордон чогултулган маалымат кадрдын сапатын, айрыкча анын камтуусун жана байланыш өзгөрмөлөрүнүн жана көмөкчү маалыматтын (үлгү алуу планын иштеп чыгууда колдонулган өзгөрмөлөр) сапатын баалоо жана жакшыртуу үчүн колдонулат.
10.5: Статистика агенттиктер изилдөө коомчулугу менен өз ара аракеттенип, аларга статистиканы өндүрүүдө, өндүрүүдө жана жайылтууда методдорду өркүндөтүүгө жана инновацияларды киргизүүгө мүмкүнчүлүк беришет.	
182	Жаңы методологияларды жана технологиялык иштеп чыгууларды (мисалы, жаңы маалымат булактарын колдонууга байланыштуу) талкуулоого мүмкүндүк берген илимий коомчулук менен өз ара аракеттениүү (мисалы, конференциялар, семинарлар, жумушчу топтор жана тренингдер/курстар аркылуу).
183	Илим жана билим берүү мекемелери менен кызматташуу жана квалификациялуу кадрларды алмашуу боюнча келишимдерге кол коюлду.
184	Кызматкерлер методологиялык маселелер боюнча эл аралык деңгээлде кесиптештери менен өз ара аракеттенишет.
185	Билим жана тажрыйба алмашуу үчүн тиешелүү улуттук жана эл аралык конференцияларга үзгүлтүксүз катышуу жана баяндама жасоо сунушталат.
186	Статистика органдар илимий коомчулуктун катышуусу менен улуттук жана эл аралык конференцияларды, семинарларды же башка ушул сыяктуу иш-чараларды уюштурушат.
11. Чыгымдардын натыйжалуулугун камсыз кылуу	
11.1: Бардык айрым тармактар боюнча статистиканы өндүрүүнүн наркы өлчөнөт жана талданат; статистика иш-аракеттердин же процесстердин чыгымдардын натыйжалуулугун камсыз кылуу механизмдери бар.	
187	Статистика продукцияларды өндүрүү менен байланышкан чыгымдарды жана убакытты эсепке алуу тутумсы болушу керек; мындан тышкары, негизги процесстерге кеткен убакытты эсептөө мүмкүнчүлүгү болушу керек.
188	Статистика өндүрүштүн ар бир этабындагы чыгымдар кылдаттык менен документтештирилет; бардык статистика продукциялардын чыгымдары бул продукцияларды өндүрүүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн үзгүлтүксүз каралып жана талданып турат.
189	Ресурстарды бөлүштүрүү жеке сапат көрсөткүчтөрүнө кандай таасир этерин аныктоо үчүн чыгымдар-пайда талдоосу жүргүзүлөт.
190	Ар бир статистика сурамжылоо чыгымдардын натыйжалуулугу жагынан бааланат.
191	Ар бир өзгөрмө боюнча маалыматтарды чогултуу зарылдыгы негиздүү болушу мүмкүн.
192	Белгилүү бир программа мүмкүн болушунча эң үнөмдүү түрдө жеткирилип жатканын жана белгиленген талаптарга жооп берерин аныктоо үчүн үзгүлтүксүз баалоо процессин жүргүзүү.
193	Код жазуу жана түзөтүү үчүн талап кылынган чыгымдарды жана убакытты минималдаштыруу максатында маалыматтарды чогултуу куралдары иштелип чыккан.
11.2: Жаңы статистиканын зарылдыгын алардын наркына жараша баалоо жана негиздөө үчүн жол-жоболор бар.	
194	Жаңы статистикага болгон суроо-талап үзгүлтүксүз катталып турат; статистиктер аны методология жана чыгымдар жагынан баалашат; жетекчилик колдонуучулардын пикирлерин эске алуу менен аны башка негизги тараптар менен талкуулайт.
195	Колдонулуп жаткан маалымат булактарын маалыматтардын максаттарына жана сапатына минималдуу таасир этүү менен колдонууга болобу же жокпу (жаңы маалыматтарды чогултуудан мурун) баалоо механизмдеринин болушу.
196	Жаңы статистиканы ишке ашырууда чыгымдардын натыйжалуулугун талдоо жүргүзүлөт.
11.3: Ресурстарды бошотуу үчүн белгилүү бир статистикага болгон муктаждыкты баалоо жана аларды колдонбоого болобу же жокпу деген маселени чечүү үчүн жол-жоболор бар.	
197	Жетекчилик өндүрүлгөн бардык статистика маалыматтардын пайдалуулугун үзгүлтүксүз талкуулайт; талкуулар колдонуучулардын комментарийлерин камтыйт (мисалы, колдонуучулардын канааттануусу боюнча сурамжылоонун жыйынтыктары).
198	Ар кандай статистика продуктуларды, анын ичинде статистика маалымат базаларын колдонуу алардын колдонулушун баалоо үчүн көзөмөлдөнүп жана талданат.

Элементтер	
199	Колдонуучулар жана негизги кызыкдар тараптар статистика продуктуунун токтотулушу мүмкүн экендиги жөнүндө кабардар болушат жана алардын бул маселе боюнча пикири суралат.
11.4: Статистика процесстердин натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн жаңы маалыматтык жана коммуникациялык технологиялар колдонулат.	
200	Статистика процесстердин натыйжалуулугун жана эффективдүүлүгүн жогорулатуу үчүн үзгүлтүксүз каралып жана жаңыртылып турган тиешелүү IT стратегиясына ээ болуу.
201	IT архитектурасы жана жабдуулары үзгүлтүксүз каралып жана жаңыртылып турат, бул инновация жана модернизациялоо мүмкүнчүлүктөрүн аныктайт.
202	Күнүмдүк кеңсе иштери жана статистика процесстер (мисалы, маалыматтарды чогултуу, коддоо, маалыматтарды түзөтүү, маалыматтарды текшерүү, маалыматтар менен алмашуу) мүмкүн болгон жерде автоматташтырылат жана үзгүлтүксүз каралып турат.
203	Бирдиктүү IT жана методология бөлүмдөрүнүн болушу ресурстарды жана инвестицияларды бириктирүүгө мүмкүндүк берет.
11.5: Административдик жана башка маалымат булактарынын статистика потенциалын жакшыртуу боюнча активдүү иштер жүрүп жатат.	
204	Зарыл болгон учурда, статистика органдар мыйзамдарды даярдоого катышат, бул аларга статистика максаттар үчүн административдик жана башка маалымат булактарына жетүү мүмкүнчүлүгүн берет.
205	Зарыл болгон учурда, маалыматтарга жана метадайындарга жетүүнү, алардын агымдарын уюштурууну жана башка аспектилерди аныктаган административдик жана башка маалыматтардын ээлери же ээлери менен өз ара аракеттенүүнүн тиешелүү механизмдери (мисалы, тейлөө деңгээли боюнча келишимдер же улуттук мыйзамдар) ишке ашырылат жана жаңыртылып турат.
206	Кандайдыр бир жаңы сурамжылоону жүргүзүүдөн мурун, колдонулушу мүмкүн болгон административдик маалымат булактары бааланат.
207	Маалыматтардын коопсуздугун жана купуялуулугун камсыз кылуу үчүн маалыматтарды байланыштыруу жана интеграциялоо ыкмалары активдүү колдонулат.
208	Жооптуу статистика орган (маалымат ээлери же ээлери менен биргеликте) расмий статистика үчүн колдонулган административдик жана башка маалыматтардын сапаты боюнча отчетторду даярдайт.
11.6: Статистика органдар интеграцияланган жана стандартташтырылган өндүрүш тутумларын аныктайт, жайылтат жана ишке ашырат.	
209	Статистика органдар өз уюмдарынын ичинде статистика маалыматтарды өндүрүүнүн интеграцияланган жана стандартташтырылган тутумсына өтүү стратегияларын иштеп чыгышты.
210	Статистика органдар натыйжалуулукту жана натыйжалуулукту жогорулатуучу стандарттуу чечимдерди сунушташат, алмашышат жана ишке ашырышат.
211	Статистика органдын статистика бизнес архитектурасы эл аралык стандарттарга жана куралдарга (мисалы, GSBPM, GMRS, Жалпы статистика өндүрүш архитектурасы жана SDMX) негизделген.
12. Туура статистика жол-жоболорду камсыз кылуу	
12.1: Статистика процесстер ишке ашырылаардан мурун текшерилет.	
212	Статистика бизнес-процесс моделин иштеп чыгуу этабында тесирлөө стратегиясы түзүлөт.
213	Маалыматтарды чогултуу жол-жоболору жана куралдары (мисалы, электрондук тутумлар) колдонууга оңой жана маалыматтардын купуялуулугун мүмкүн болушунча аз бузаарын камсыз кылуу үчүн текшерилет; зарыл болсо, бул куралдар жана жол-жоболор ишке ашыруудан мурун туураланат.
214	Сурамжылоо анкеталар тиешелүү ыкмаларды колдонуу менен текшерилет (мисалы, пилоттук сурамжылоолор, фокус-топтор ж.б.).
215	Колдонуудан мурун, административдик жана башка маалыматтарды чогултуу тутумлары текшерилет.
216	Зарыл жана мүмкүн болгон учурларда, маалыматтарды иштетүү жана иштетүү жол-жоболору ишке ашыруудан мурун текшерилет жана туураланат.
217	Сыноо колдонуунун жыйынтыктары бекитилет жана андан аркы өндүрүш процессинде эске алынат.
218	Эгерде бир же бир нече булактан алынган маалыматтар бириктирилсе, маалыматтарды байланыштыруу процедурасынын сапаты текшерилет.
12.2: Статистика процесстер жакшы жолго коюлган жана зарылчылыкка жараша үзгүлтүксүз каралып жана кайра каралып турат.	
219	Статистика агенттиктин статистика өндүрүш процессинин ар кандай этаптарында колдонулуучу сунушталган методологияларды камтыган жазуу жүзүндөгү жол-жоболору жана көрсөтмөлөрү бар.
220	Өндүрүш процесси GSBSIge ылайык документтештирилиши керек.
221	Маалыматтарды жана статистиканы архивдөө саясаты иштелип чыгып, ал аткарылууда.
222	Статистика жол-жоболор эл аралык деңгээлде таанылган статистика ыкмаларды колдонот.
223	Бардык булактардан алынган маалыматтар потенциалдуу көйгөйлөрдү, каталарды жана айырмачылыктарды (четке чыгуулар, жок маалыматтар жана туура эмес коддоо) аныктоо үчүн каралып жана текшерилет.

Элементтер	
224	Эгерде коддоо процедурасы автоматташтырылган болсо, анда автоматтык коддоонун жыйынтыктарын текшерүү жана коддолбогон маалыматтарды иштетүү үчүн квалификациялуу коддоочулар тобу дайындалат.
225	Маалыматтарды чогултуунун сапатын баалоодо, маалыматтарды редакциялоонун жана импультацияланган маалыматтарды колдонуунун кесепеттери талданат.
226	Бардык статистика маалымат базалары маалыматтардын коопсуздугуна жана купуялуулугуна доо кетирбестен, статистика бирдиктердин идентификаторлорун колдонуу менен маалыматтарды байланыштырууга мүмкүндүк берүүчү жана жеңилдетүү үчүн иштелип чыккан жана чогултулган.
12.3: Административдик жана башка маалымат булактары статистика максаттарда натыйжалуу колдонулушун камсыз кылуу үчүн жол-жоболор бар.	
227	Статистика органдар административдик жана башка булактардан алынган маалыматтардын сапатын баалоо үчүн куралдарды жана көрсөтмөлөрдү колдонушат.
228	Административдик жана башка булактардан алынган маалыматтарды чогултуу, иштетүү жана талдоо үчүн зарыл болгон процесстер жана программалык камсыздоо иштелип чыгып, ишке ашырылды.
229	Административдик жана башка маалыматтардын ээлери же ээлери маалыматтарды өндүрүү жол-жобосундагы ар кандай өзгөрүүлөр жөнүндө статистика органдарга кабарлоого тийиш.
230	Статистика органдар административдик жана башка маалыматтар менен байланышкан метадайындарга (анын ичинде түшүнүктөргө, аныктамаларга, классификаторлорго, жалпы калк менен салыштырылган камтууга жана башка сапаттык аспектилерге) жетүү мүмкүнчүлүгүнө ээ.
231	Административдик жана башка булактардан алынган маалыматтардын аныктамалары, түшүнүктөрү, камтуусу ж.б. жагынан статистика талаптарга канчалык деңгээлде жооп берерин сүрөттөгөн документтердин болушу.
12.4: Статистиканы кайра карап чыгуу үчүн стандарттуу жана ачык-айкын жол-жоболор колдонулат.	
232	Эл аралык стандарттарга жана сунуштарга ылайык келген статистика кайра карап чыгуу боюнча коомчулукка жеткиликтүү саясаттын болушу.
233	Статистиканы кайра карап чыгуу боюнча көрсөтмөлөр иштелип чыкты жана алар аткарылууда.
234	Жарыяланган статистикага киргизилген өзгөртүүлөр зарыл болгон түшүндүрмөлөрдү берген метадайындар менен коштолот.
235	Индикаторлор оңдоолордун санын жана түрлөрүн билдирүү үчүн түзүлөт; бул индикаторлор процессти өркүндөтүү максатында бааланат.
12.5: Метадайындарды башкаруу жана методдорду жана ар кандай статистика процесстерди документтештирүү бардык процесстерде жүргүзүлөт; зарыл болсо, метадайындар жана документтер кызыкдар тараптарга жеткиликтүү болушу мүмкүн.	
236	Статистика өндүрүш процесстери менен байланышкан метадайындар боюнча документтештирүү саясатына ээ болуу.
237	Метадайындарды түзүү жана жаңыртуу боюнча саясат жана стандарттар сакталат.
238	Статистиканы даярдоо жана тиешелүү метадайындарды түзүү иши параллелдүү түрдө жүргүзүлүшү керек.
239	Метадайындар статистика өндүрүш процессинде чогултулат (GSBPM талаптарына ылайык) жана метадайындарды башкаруу тутумсында сакталат.
240	Статистика методдор жана процесстер бүтүндөй статистика өндүрүш процессин кайра курууга мүмкүн боло тургандай кылып документтештирилет.
13. Респонденттин жумуш жүгүн башкаруу	
13.1: Зарыл болгон маалымат гана жана зарыл болгон деталдуу деңгээлде гана суралат.	
241	Жаңы сурамжылоону сунуштоодон мурун, учурдагы сурамжылоолордун, административдик жана башка маалыматтардын болушу же колдонулушу текшерилет.
242	Жаңы сурамжылоону иштеп чыгуудан мурун, учурдагы сурамжылоолорду тактоо же өзгөртүү же жаңы сурамжылоону учурдагы сурамжылоого (интеграцияланган сурамжылоо тутумсы) байланыштыруу аркылуу респонденттердин жүгүн азайтуу менен маалыматтарды алуу мүмкүнчүлүгүн изилдөө зарыл.
243	Сурамжылоо үчүн ар бир маалымат элементин чогултуу зарылдыгы түшүндүрүлүп, негизделиши керек.
244	Башка сурамжылоодо чогултулган маалыматтарга окшош же окшош ар кандай маалымат элементтерин чогултуу текшерүү жана мүмкүн болгон маалыматтарды байланыштыруу үчүн зарыл деп эсептелген маалыматтар менен чектелет.
245	Мүмкүн болгон жерде, сурамжылоолор же сурамжылоолор аркылуу чогултула турган маалыматтын бир бөлүгү учурдагы административдик реестрлерден алынат же алынат.
246	Респонденттердин жүгү өлчөнөт жана сапат индикаторлорунун жыйындысына жана сапат отчетторуна киргизилет.
13.2: Респонденттерге статистиканын баалуулугун жана колдонулушун түшүндүрүү үчүн механизмдер иштелип чыгып, ишке ашырылууда.	
247	Сурамжылоо боюнча респонденттерге маанилүү жана тиешелүү маалымат берген жана расмий статистиканын баалуулугун түшүндүргөн маалымат пакеттеринин болушу.
248	Респонденттер акыркы отчетторду же өздөрү катышкан эл каттоонун же үлгү сурамжылоонун жыйынтыктарын алышат.
249	Расмий статистиканын мааниси жөнүндө маалымдуулукту жогорулатуу үчүн коомдук топтор, мектептер, ишканалар жана башка уюмдар менен биргеликте иштер жүрүп жатат.

Элементтер	
250	Ишканаларга жана жеке адамдарга маанилүү статистика маалыматтарды алууга мүмкүндүк берүү үчүн электрондук продуктылар иштелип чыккан; бул продуктыларды жайылтуу боюнча коомчулуктар жана респонденттер менен иш жүрүп жатат.
251	Социалдык медиа сурамжылоолорго жана эл каттоолорго катышууга үндөө үчүн колдонулат.
252	Респонденттердин комментарийлерин алуу жана алардын суроолоруна жана даттанууларына жооп берүү үчүн стандарттуу ыкмалардын болушу.
13.3: Сурамжылоолор респонденттерге жүктү азайтуу же бөлүштүрүү үчүн натыйжалуу механизмдерди (анын ичинде маалыматтык технологияларды) колдонуу менен жүргүзүлүшү керек.	
253	Максаттуу тактыкка жетүү үчүн үлгүнүн көлөмүн минималдаштыруу максатында тиешелүү үлгү алуу ыкмалары колдонулат.
254	Респонденттерге жүктү бөлүштүрүү үчүн ар кандай үлгү сурамжылоолор координацияланган түрдө жүргүзүлөт.
255	Респонденттерге маалыматтарды берүүнүн бир нече жолдору, анын ичинде электрондук сурамжылоолор сунушталат.
256	Маалыматтарды чогултуу күндүн жана жылдын эң ыңгайлуу убагында жүргүзүлөт.
13.4: Респонденттерге жүктү азайтуу үчүн төмөнкү ыкмалар колдонулат: маалыматтарды алмашуу, маалыматтардын шилтемелери/шилтемелери, административдик жана башка булактардан алынган маалыматтарды колдонуу.	
257	Улуттук статистика тутумунда буга чейин эле бар болгон маалыматтар (архивдик маалыматтарды кошо алганда) кызыкдар тараптар үчүн жеткиликтүү болгон тиешелүү документтер менен коштолот.
258	Улуттук статистика тутумунун (УСТ) ичинде маалымат алмашуу жана маалыматтарды байланыштыруу үчүн жол-жоболордун жана техникалык куралдардын болушу (мисалы, расмий келишимдер, веб-кызматтар, жалпы маалымат базалары).
259	Статистика органдар бири-бирине өздөрүнүн маалымат кампаларына кирүү мүмкүнчүлүгүн берет; мындай кирүү расмий статистиканы түзүү максатында жана купуялуулук саясатына ылайык берилет.
260	Байланыштырыла турган маалыматтардын сапаты жөнүндө маалыматтын жеткиликтүүлүгү (мисалы, камтуу жана байланыштыруу мүмкүнчүлүгү).
261	Улуттук статистика кызматынын (УСТ) алкагында расмий статистиканы өндүрүү үчүн сурамжылоолорго альтернатива катары административдик жана башка маалыматтарды колдонуу сунушталат.
Статистика продуктыларды башкаруу	
14. Тиешелүүлүгүн камсыз кылуу	
14.1: Колдонуучуларды жана алардын муктаждыктарын аныктоо жана колдонуучуларды статистиканын мазмуну жөнүндө маалымдоо үчүн жол-жоболор бар.	
262	Статистиканын негизги колдонуучулары менен кеңешүү милдеттенмесин камтыган мыйзамдын же башка расмий жобонун болушу.
263	Статистика программанын мазмунун жана учурдагы статистиканын пайдалуулугун баалоо, ошондой эле жаңы статистикага карата талаптарды аныктоо үчүн негизги кызыкдар тараптар жана колдонуучулар менен мезгил-мезгили менен пикир алмашууну камсыз кылган түзүмдүк механизмдин (мисалы, консультативдик кеңештердин, комитеттердин же жумушчу топтордун) болушу.
264	Кардарларды колдоо кызматынан же ишеним телефонунан алынган комментарийлер колдонуучулардын муктаждыктарын түшүнүү жана аныктоо үчүн талданат.
265	Статистика продуктыларды жакшыртуу үчүн колдонуу маалыматтары (мисалы, веб-аналитика, жүктөлүп алынган маалыматтардын саны жана түрлөрү, отчетторго жазылуулардын саны) чогултулуп жана талданат.
14.2: Колдонуучулардын муктаждыктары жана талаптары өз ара тен салмактуу болуп, жумуш программасына артыкчылыктуу муктаждыктар жана талаптар гана тандалып алынып, киргизилет.	
266	Колдонуучулардын артыкчылыктуу муктаждыктары канааттандырылат жана статистика органдын иш программасында чагылдырылат.
267	Жумуш программасын иштеп чыгууда жана стратегиялык максаттарды коюуда ар кандай колдонуучулардын муктаждыктарын артыкчылыктуу деп эсептөө үчүн жол-жоболордун болушу.
268	Статистика маалыматтарды колдонуу артыкчылыктарды аныктоо үчүн талданат.
269	Жумуш программасы жаңы муктаждыктарды аныктоо жана кайсы артыкчылыктар анча маанилүү болбой баратканын аныктоо үчүн мезгил-мезгили менен бааланып турат.
270	Колдонуучулардын учурдагы жана жаңыдан пайда болуп жаткан муктаждыктарына жооп катары учурдагы статистиканын колдонулушун жана практикалык пайдалуулугун (мазмуну, деталдаштыруу деңгээли, чыгымдар ж.б. жагынан) аныктоо үчүн мониторинг жана кызыкдар тараптар менен консультациялоо жол-жоболорун колдонуу.
14.3: Коомдун жаңы маалыматтык муктаждыктарына негизденип, статистика жаңы жана бар маалымат булактарынын негизинде даярдалат.	
271	Жаңы маалымат булактарын изилдөө жана пилоттук түрдө ишке ашыруу үчүн инновациялык лаборатория түзүлдү.
272	Бул маалымат булактарын сыноо максатында колдонууну камсыз кылуу үчүн илимий коомчулук жана жаңы типтеги маалыматтардын ээлери же ээлери менен өз ара аракеттенүү орнотулган.
273	Жетекчилик жаңы маалымат булактарын колдонуу мүмкүнчүлүгүн үзгүлтүксүз талкуулап турат.

Элементтер

14.4: Колдонуучулардын канааттануу деңгээли үзгүлтүксүз өлчөнүп турат жана аны жакшыртуу үчүн тутумлуу түрдө зарыл чаралар көрүлөт.

274	Колдонуучулардын канааттануусу боюнча сурамжылоолор жана колдонуучулардын изилдөөлөрү үзгүлтүксүз жүргүзүлүп турат жана мындай изилдөөлөрдүн жыйынтыктары талданат.
275	Колдонуучулардын канааттануусу боюнча сурамжылоолордун жана колдонуучулардын изилдөөсүнүн жыйынтыктарынын негизинде жакшыртуу чаралары иштелип чыгат жана ишке ашырылат.
276	Колдонуучулардын канааттануу сурамжылоолорунда метадайындардын жеткиликтүүлүгү жөнүндө колдонуучулардын пикирин билүү үчүн суроолор камтылган.
277	Негизги колдонуучулардын белгилүү бир өнүмдөргө канааттануусун баалоо үчүн атайын чаралар көрүлдү (мисалы, сурамжылоолор жана колдонуучулардын белгилүү бир өнүм метрикаларына канааттануусунун көрсөткүчтөрү, мисалы, өз убагында келүү ж.б.).

15. Тактыгын жана ишенимдүүлүгүн камсыз кылуу

15.1: Маалымат булактары, агрегатталган (интеграцияланган) маалыматтар, алдын ала жыйынтыктар жана статистика продуктылар үзгүлтүксүз бааланып жана текшерилип турат.

278	Баштапкы маалыматтарды, интеграцияланган маалыматтарды, аралык натыйжаларды жана статистика продуктыларды баалоо жана текшерүү тутумдары иштелип чыккан жана активдүү колдонулуп жатат.
279	Маалыматтар тутумлуу түрдө текшерилип, башка булактардан алынган жана ар кандай мезгилдерге тиешелүү маалыматтар менен салыштырылат.
280	Статистика продуктылар алардын тактыгын камсыз кылуу үчүн башка учурдагы маалыматтар менен салыштырылат.

15.2: Тандоо каталары өлчөнөт, бааланат жана документтештирилет. Тандоо эмес каталар сүрөттөлөт жана мүмкүн болгон жерде бааланат.

281	Каталар кантип өлчөө жана аларды жоюу боюнча жол-жоболордун жана көрсөтмөлөрдүн болушу (мисалы, алардын санын азайтуу же алардын ордун толтуруу).
282	Мүмкүн болгон үлгү алуу каталарынын булактары аныкталып, сүрөттөлөт.
283	Үлгү алуу каталары өлчөнөт жана болжолдонот.
284	Үлгү алуу менен байланышпаган каталар (маалымат булактарына байланыштуу каталар: жооп каталары, максаттуу калкты туура эмес камтуу, өлчөө, иштетүү жана талдоо менен байланышкан каталар ж.б.) аныкталат, сүрөттөлөт жана бааланат.
285	Каталар талданат, бул бизге жакшыртуу чараларын аныктоого мүмкүндүк берет.
286	Тандоо каталары жана үлгү албаган каталар жөнүндө маалымат колдонуучуларга метадайындардын бир бөлүгү катары берилет.

15.3: Статистика жыйынтыктарды кайра карап чыгуу учурлары изилденип жана талданат, ал эми мындай талдоонун жыйынтыктары маалымат булактарын, статистика процесстерди жана продуктыларды жакшыртуу үчүн колдонулат.

287	Маалыматтар жана статистика алдын ала жана кайра каралып чыкканбы же жокпу, так аныктаңыз.
288	Статистикага киргизилген өзгөртүүлөрдүн убактысы, себептери жана мүнөзү жөнүндө маалымат коомчулукка жеткиликтүү болуп саналат.
289	Карап чыгуу саясаты стандарттуу жана ачык-айкын жол-жоболорду камсыз кылат.
290	Негизги көрсөткүчтөргө киргизилген өзгөртүүлөрдүн көлөмү жана мүнөзү жөнүндө маалымат статистика процесстерди жакшыртуу үчүн колдонулат.
291	Негизги көрсөткүчтөргө киргизилген өзгөртүүлөрдүн көлөмү жана мүнөзү жөнүндө маалымат коомчулукка жеткиликтүү болуп саналат.

16. Өз убагында жана так келүүнү камсыз кылуу

16.1: Статистика агенттиктин өз убагындагылык көрсөткүчтөрү эл аралык стандарттарга же башка белгиленген өз убагындагылык көрсөткүчтөрүнө шайкеш келет.

292	Статистика агенттик тарабынан даярдалган статистиканын өз убагында берилиши эл аралык уюмдар (мисалы, ЭВФ) тарабынан белгиленген стандарттарга же башка өз убагында берилишинин максаттарына (мисалы, 2030-жылга чейинки Туруктуу өнүгүү күн тартиби) ылайык келет.
293	Эл аралык деңгээлде белгиленген өз убагындагы максаттардан четтөөлөр көзөмөлдөнүп, эгерде бул максаттарга жетишилбесе, тиешелүү чаралар көрүлөт.
294	Максаттарды коюуда өз убагында болуу жана башка сапаттык көрсөткүчтөрдүн (мисалы, тактык, баа жана респонденттердин жүгү) ортосундагы өз ара аракеттенүүлөр эске алынат.

16.2: Маалымат берүүчүлөр менен өз ара аракеттенүү өз убагында жана так болуу жагынан көзөмөлдөнөт.

295	Маалымат берүүчүлөр менен келишимдерге кол коюлуп, анда маалыматтарды берүүнүн даталары жана форматы белгиленди.
296	Маалыматтарды жеткирүүчүлөрдөн статистика органдарга натыйжалуу жана өз убагында жеткирүүнү камсыз кылуу үчүн жол-жоболордун болушу.
297	Жеткирүүчүлөрдөн маалыматтарды өз убагында алууну камсыз кылуу үчүн көзөмөлдөө жол-жоболорунун болушу.

Элементтер	
16.3: Алдын ала жыйынтыктар алардын тактыгы жана ишенимдүүлүгү алгылыктуу болгон учурда гана жарыяланышы мүмкүн.	
298	Негизги статистика боюнча алдын ала маалыматтарды жарыялоонун канчалык деңгээлде мүмкүн жана зарыл экендиги, мындай маалыматтардын тактыгын жана ишенимдүүлүгүн эске алуу менен бааланат.
299	Эгерде жарыяланган статистика алдын ала болсо, анда ал так көрсөтүлөт.
300	Колдонуучулар алдын ала статистиканын сапаты жөнүндө тиешелүү маалымат алышат.
301	Алдын ала жыйынтыктар белгиленген саясатка ылайык каралат.
302	Кайсы жыйынтыктар акыркы, кайсынысы алдын ала экени так көрсөтүлгөн.
16.4: Тактык белгиленген жарыялоо даталарына (жарыялоо графигинде көрсөтүлгөн) карата өлчөнөт жана көзөмөлдөнөт.	
303	Тактык же тактык деңгээли (б.а., өз убагында жарыяланган статистиканын пайызы) жарыялоо графигинин негизинде өлчөнөт. Статистика жарыялоо графигинин акыркы версиясы тиешелүү статистика жарыяланганга чейин кеминде үч ай мурун даяр болушу керек.
304	Жарыяланган статистиканын өз убагында берилиши жөнүндө маалымат жетекчилик тарабынан талкууланып, колдонуучуларга берилет.
17. Жеткиликтүүлүктү жана тактыкты камсыз кылуу	
17.1: Берилген статистиканын форматы туура чечмелөөнү жана адилеттүү салыштырууну камсыз кылат.	
305	Статистика маалыматтар так жана түшүнүктүү формада берилген.
306	Статистика басылмаларды чыгарган жана маалымат базаларын түзгөн жеке адамдар жана уюмдар статистика агенттиктин продукцияларынын мазмунун, сунушталган форматтарын жана стилин (тексттин, таблицалардын жана диаграммалардын түзүлүшү жана түшүнүктүүлүгү) сүрөттөгөн көрсөтмөлөрдү ала алышат.
307	Жарыяланган статистика маалыматтарды, аларды чыгарган статистика агенттиктин таанылган шартында, эркин колдонууга жана кайра басып чыгарууга болот.
308	Кызматкерлер статистика боюнча жазуу материалдары (пресс-релиздер, негизги баяндамалар же башка түшүндүрмө тексттер) жаатында окутуу жана кесиптик өнүктүрүү программалары менен камсыз болушат.
309	Заманбап методологиялык документтер (түшүнүктөргө/түшүнүктөргө, мазмунга, классификаторлорго, эсепке алуу тутумларына, маалымат булактарына, чогултуу ыкмаларына жана статистика методдорго арналган), ошондой эле сапаттуу отчеттор жана статистика органдын иш программасы коомдук доменде жарыяланат.
310	Берилген маалыматтарды жакшыраак түшүнүү үчүн статистикага тиркелген түшүндүрмө тексттер каралат.
311	Зарыл болгон учурда, жарыяланган статистикага салыштырмалуу талдоо киргизилет.
312	Жарыяланган статистика кайсы маалыматтар алдын ала жана кайра каралып чыккандыгын көрсөтүп, аларды жарыялоонун себептерин түшүндүрөт.
313	Мегадайындар статистиканы жакшыраак түшүнүүгө жана колдонууга жардам берүү үчүн статистика менен бирге жарыяланат.
314	Жарыяланган статистиканы архивдөө саясатынын болушу.
17.2: Коомчулукка жеткиликтүү маалыматтарды жайылтуу стратегиясынын жана саясатынын болушу.	
315	Коомчулук техникалык жактан мүмкүн болгон жерде, суроо-талап боюнча жекелештирилген статистика продуктуларды, адатта жайылтылбаган статистиканы жана узак мөөнөттүү катарларды даярдоого болору, ошондой эле мындай маалыматтарды кантип заказ кылуу керектиги жөнүндө маалымат алат. Мүмкүн болгон жерде, мындай продуктулар коомчулукка жеткиликтүү болот.
316	Колдонуучуларга жарыяланган статистика маалыматтардын каталогдору жана башка кызматтар көрсөтүлөт.
317	Расмий статистика, адатта, бекер таратылып, жалпыга жеткиликтүү болгону менен, ыңгайлаштырылган статистика аларды өндүрүү үчүн талап кылынган кошумча ишти чагылдырган баага дуушар болушу мүмкүн. Ыңгайлаштырылган статистиканын баасы толугу менен ачык-айкын.
318	Анонимдештирилген маалыматтарды жана микромаалыматтарды жайылтуу стратегиясы иштелип чыгып, негизги тараптар менен макулдашылды.
17.3: Статистикага тез жана ыңгайлуу жетүүнү камсыз кылуу үчүн заманбап маалыматтык жана коммуникациялык технологиялар колдонулат.	
319	Статистика бардык колдонуучулардын ыңгайлуулугун камсыз кылуу үчүн ар кандай жолдор менен таратылат; бирок, статистиканын негизги таратуу каналы статистика агенттиктин веб-сайты болуп саналат.
320	Колдонуучулар статистика маалымат базаларынан маалыматтарды ачык интерфейс аркылуу эң ылайыктуу жана кеңири колдонулган форматта ала алышат.
321	Статистикага тиркеме аркылуу кирүүгө болот.
322	Статистика маалыматтар аларды андан ары маалымат каражаттары аркылуу жайылтууга көмөктөшө тургандай кылып таратылат.
323	Статистика орган эң артыкчылыктуу бөлүштүрүү форматтарын аныктоо үчүн колдонуучулардын арасында үзгүлтүксүз сурамжылоо жүргүзөт.
324	Статистика маалыматтарды жана маалыматтарды натыйжалуу жана үзгүлтүксүз жайылтууну камсыз кылуу үчүн негизги колдонуучулар менен келишимдер түзүлөт.

Элементтер	
325	Анонимдештирилген маалыматтарга жетүү үчүн техникалык чечимдер берилет.
326	Маалыматтарга жетүү мүмкүнчүлүгү жана купуялуулук кандайча өз ара аракеттениши эске алынат (мисалы, таблицаларда берилген маалымат канчалык деталдуу болушу мүмкүн)
17.4: Микромаалыматтарга жетүү изилдөө максатында берилет; мындай жетүү статистика маалыматтын баштапкы булактарынын купуялуулугун камсыз кылуу боюнча атайын эрежелер жана протоколдор менен жөнгө салынат, алар статистика агенттиктин веб-сайтында жарыяланат.	
327	Статистика орган микромаалыматтарды коопсуз чөйрөдө жеткиликтүү кылуу менен изилдөөчүлөрдүн микромаалыматтарга жетүү мүмкүнчүлүгүн көзөмөлдөйт же көзөмөлдөйт.
328	Изилдөөчүлөрдөн микромаалыматтарга жетүү канчалык натыйжалуу уюштурулгандыгы боюнча өз пикирлерин бөлүшүүнү үзгүлтүксүз суранышат.
329	Микромаалыматтарга жетүүнү камсыз кылуу үчүн алыстан кирүү инфраструктурасы камсыздалат жана тийиштүү түрдө башкарылат.
17.5: Статистика сабаттуулукту өнүктүрүүгө жардам берүүчү механизмдердин болушу.	
330	Статистика органдын ЖМК менен иштөөсүн башкаруу стратегиясы бар; статистика орган ЖМК менен үзгүлтүксүз байланышта болуп турат.
331	Статистика агенттик журналисттер үчүн үзгүлтүксүз окутуу сессияларын өткөрүп, алар менен маалыматтык түшүндүрүү иштерин жүргүзүп турат.
332	Статистика орган студенттер үчүн статистиканы колдонуу боюнча окутууну уюштурат.
333	Статистика маселелер боюнча макалаларды жарыялоо жана статистиканы туура колдонуу кубатталат.
17.6: Статистика органдарда өз убагында колдоо көрсөтүп, колдонуучулардын суроо-талаптарына жооп берген адам же бөлүм бар.	
334	Колдонуучуларга маалыматтарды алууга жана чечмелөөгө тез жардам берүүчү колдоо кызматтары көрсөтүлөт.
335	Кардарларды колдоо кызматында кеңири колдонуучуларга кызмат көрсөтө ала турган бардык зарыл кызматкерлер бар.
17.7: Колдонуучулар статистика продукциянын сапаты жөнүндө үзгүлтүксүз маалымат алып турушат.	
336	Сапат отчетторунун стандарттары аныкталган (NSOлор үчүн стандартташтырылган жана зарыл болгон учурда NSS үчүн туураланган жана ар кандай колдонуучулардын жеке муктаждыктарына ылайыкташтырылган).
337	Жарыяланган статистикага стандарттуу сапаттагы отчеттор кошулат, алар статистиканын жарыялануу жыштыгы, маалымат булактары, өндүрүш ыкмалары жана сапаты жөнүндө маалыматты (мисалы, тактык жана ишенимдүүлүк, өз убагында жана тактык, ырааттуулук жана салыштыруу, жеткиликтүүлүк жана түшүнүктүүлүк) камтыйт.
338	Сапатты баалоонун жыйынтыктары коомдук доменде жарыяланат.
18. Өз ара байланышты жана салыштырууну камсыз кылуу	
18.1: Колдонулган аныктамалар, статистика бирдиктер, өзгөрмөлөр жана классификаторлор эл аралык, аймактык жана улуттук стандарттарга шайкеш келет.	
339	Статистика органдар улуттук, аймактык же эл аралык статистика стандарттарды кабыл алууну колдошот.
340	Көрсөтмөлөр жана статистика түшүнүктөрдүн, статистика бирдиктердин жана өзгөрмөлөрдүн аныктамаларынын, классификаторлордун жана башка механизмдердин бирдиктүү сактагычы иштелип чыгып, ишке ашырылды.
341	Эл аралык, аймактык жана улуттук статистика стандарттарга шайкештиги мезгил-мезгили менен бааланып турат. Бул стандарттардан ар кандай четтөөлөр аныкталып, метадайындарга кошулат (мындай четтөөлөрдүн себептеринин сүрөттөлүшүн кошо алганда), алар коомчулукка жеткиликтүү болот.
18.2: Ички, тармак ичиндеги жана тармактар аралык ырааттуулукту жана шайкештикти камсыз кылуу жана көзөмөлдөө үчүн жол-жоболор жана көрсөтмөлөр бар.	
342	Ар кандай булактардан же ар кандай жыштыктарда (мисалы, ай сайын, квартал сайын, жыл сайын) алынган статистика салыштырылат жана ар кандай айырмачылыктар түшүндүрүлүп, чечилет.
343	Жеке статистика программалар жана багыттар ортосундагы кызматташтык жана билим алмашуу өнүктүрүлөт.
344	Продукциялардын ички ырааттуулугун камсыз кылуу үчүн белгилүү бир процесстерди аткаруу боюнча жол-жоболор жана көрсөтмөлөр иштелип чыккан.
345	Жаңы статистиканы же жаңы статистика программаны ишке киргизүүдөн мурун, бул программанын концепциялары жана методологиясы учурдагы статистика менен кандай байланышта экендиги талданат.
346	Статистика продуктылар ошол эле темалар боюнча бирдей же окшош маалымат берген административдик жана башка булактар менен салыштырылат; айырмачылыктар аныкталып, колдонуучуларга түшүндүрүлөт.
347	Ички жол-жоболор же көрсөтмөлөр ички ырааттуулукту жана бирдейликти камсыз кылуу же көзөмөлдөө үчүн иштелип чыгат.
348	Ар кандай булактардан алынган жыйынтыктарды интеграциялоону камсыз кылуу үчүн тиешелүү жол-жоболор жана көрсөтмөлөр иштелип чыккан. Бул көрсөтмөлөрдүн сакталышы мезгил-мезгили менен көзөмөлдөнүп турат.
18.3: Ар кандай убакыт мезгилдери үчүн (акылга сыярлык чектерде) жана ар кандай аймактарга тиешелүү статистиканы салыштырууга болот.	
349	Маалыматтарды чогултуу ыкмаларындагы өзгөрүүлөр так аныкталып, сүрөттөлүп жана талданып, натыйжаларды чечмелөөнү жеңилдетет.

Элементтер	
350	Сапат боюнча отчеттуулук мезгил аралыгында жана тиешелүү статистика менен ички ырааттуулукту жана салыштырууну баалоо үчүн арналган бөлүмдү камтыйт.
351	Маалыматтар топтомдорундагы боштуктар түшүндүрүлөт жана ошол эле мезгил аралыгындагы бухгалтердик эсеп маалыматтарын салыштырып текшерүү ыкмалары коомчулукка жеткиликтүү кылынат.
352	Методологиядагы өзгөрүүлөрдүн акыркы эсептелген көрсөткүчтөргө тийгизген таасири бааланып, колдонуучуларга тиешелүү маалымат берилет.
353	Коомдогу жана өлчөнө турган кубулуштардагы олуттуу өзгөрүүлөр түшүнүктөргө, классификаторлорго, аныктамаларга жана максаттуу калкка киргизилет.
354	Ар кандай түшүнүктөрдү жана методологияларды колдонуудан келип чыккан географиялык аймактын ичиндеги же өлкө деңгээлиндеги айырмачылыктар түшүндүрүлөт.
19. Метадайындарды башкаруу	
19.1: Статистика агенттик жакшы иштелип чыккан жана документтештирилген метадайындарды башкаруу тутумсына ээ.	
355	Метадайындарды башкаруу жана жайылтуу боюнча стратегияны, көрсөтмөлөрдү жана жол-жоболорду иштеп чыгып, ишке ашырды.
356	Метадайындарды башкаруу бардык кызматкерлердин милдети болуп саналат.
19.2: Метадайындар эл аралык деңгээлде таанылган стандарттарга ылайык документтештирилет, архивделет жана таратылат.	
357	Метадайындар эл аралык, аймактык, улуттук жана ички стандарттарга ылайык документтештирилет, башкарылат жана архивделет.
358	Метадайындардын стандарттуу метадайындарды башкаруу тутумларына ылайык документтештирилишин камсыз кылуу үчүн жол-жоболор иштелип чыккан жана үзгүлтүксүз жаңыртылып турат.
359	Метадайындар ага тиешелүү маалыматтар жана статистика менен бир убакта жарыяланат.
360	Метадайындар статистиканы өндүрүүчүлөрдүн жана колдонуучулардын ар кандай муктаждыктарын эске алуу менен бөлүштүрүлөт.
361	Метадайындарды тутумлуу түрдө архивдөө каралган, бул келечекте бул метадайындарды кайра колдонууга мүмкүндүк берет.
362	Статистика терминдердин түшүндүрмө сөздүгү эми коомчулукка жеткиликтүү болду.
19.3: Кызматкерлерге метадайындарды башкаруу жана тиешелүү маалымат жана документтештирүү тутумларын колдонуу жаатында окутуу жана кесиптик өнүктүрүү программалары сунушталат.	
363	Белгилүү бир процесстер үчүн жооптуу менеджерлер окутулган жана маалыматтарды туура документтештирип, тиешелүү процесстерди сүрөттөп бере алышат.
364	Статистика агенттиктин кызматкерлери метадайындар боюнча эл аралык форумдарга катышат.